

Luomualan koordinaatiohanke fokusryhmätyöskentely

Loppuraportti

Luomueläintuotannon fokusryhmä

Eläinten lääkintää ja terveydenhoitoa sekä terveydentilaan liittyvää rehustusta koskeva työskentely.

Tehtävä: Kuvataan ongelmakohdat ja etsitään niille ratkaisuja. Kootaan myös ratkaisuehdotuksia, esim. tutkimus- ja kehittämishankkeiden aiheita ja ehdotuksia luomutuotantosääntöjen tulkintaan jatkossa työstettäväksi.

Työskentelyssä keskityttiin erityisesti lypsykarjatalouden ja sikatalouden tuotantosuuntiin, koska niissä tuotantosuunnissa arvioitiin esiintyvän eniten haasteita.

Tiivistelmä fokusryhmätyöskentelyssä tehdyistä havainnoista ja kehittämissuunnitelmista

1. Luomutuotantoehtojen eläinten terveydenhoitoon liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi on lisättävä tiedotusta ja tutkimusta.
2. Luomutuotantoehtoihin on avattava yksityiskohtia, jotta erilaisilta tulkinnoilta ja väärinkäsityksiltä voidaan paremmin välttyä.

Fokusryhmässä kootut yksityiskohtaiset kehittämissuunnitelmät

Arvioinnin taustalla on koko ajan pidetty mielessä

- toiminnan on oltava sen mukaista, että EU-asetuksessa kuvatut eläinten terveydenhuolto ja lääkintää koskevat tavoitteet saavutetaan.
- tuotantosääntöjen tulee olla tuottajien näkökulmasta toteuttamiskelpoisia, jotta luomueläintuotantoon kohdistuva kiinnostus ja motivaatio voivat säilyä ja lisääntyä.

Lainaus luonnonmukaisen tuotannon asetuksesta, **Neuvoston asetus 834/2007**, nk. perusasetus.

3 artikla, Tavoitteet, kohdat joissa mainitaan eläimet

iv) noudatetaan eläinten hyvinvointia koskevia korkeita vaatimuksia ja erityisesti täytetään eläinten lajikohtaiset käyttäytymistarpeet;

c) pyrkiä tuottamaan laaja valikoima elintarvikkeita ja muita maataloustuotteita, jotka vastaavat kuluttajien sellaisiin hyödykkeisiin kohdistuvaa kysyntää, joiden valmistusmenetelmät eivät ole haitallisia ympäristölle, ihmisten terveydelle, kasvien terveydelle eivätkä eläinten terveydelle tai hyvinvoinnille.

Luomutuotannon perusperiaatteiden mukaisesti arviointiperusteina eläinten terveydenhoitoon liittyvissä toimenpiteissä, mukaan lukien lääkehoito, tulee huomioida ainakin seuraavat tavoitteet ja odotukset.

Saavutetaanko

- paras mahdollinen eläinten hyvinvoinnin taso, eläimen kärsimyksen välttäminen
- tautien ja sairauksien puhkeamisen ehkäiseminen jo ennalta
- mahdollisimman vähäiset haitalliset jäämät luomuelintarvikkeissa
- mahdollisimman pieni riski lisätä antibioottiresistenttien taudinaiheuttajakantojen lisääntymistä niin ihmisillä kuin eläimillä
- mahdollisimman pieni myrkkyyvaikutus maaperäeliöille ja vesieliöille sekä luonnoneläimille
- mahdollisimman pienet haitat maatalousekosysteemille

Jatkossa tulee tehdä laajempaa arviointia kuinka hyvin tavoitteet toteutuvat nykyisillä EU-asetuksen määrittelemillä luomutuotantosäännöillä. Lyhytkestoisessa Fokusryhmätyöskentelyssä tehtiin syvällistä arviointia lähinnä eläinten sairastapausten käytännön hoitoa koskevissa yksityiskohdissa. Laajempaa arviointia varten tarvitaan tutkimushankkeita.

Fokusryhmä näkee, että EU-asetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi on välittömästi tarve:

1. perustaa tutkimushanke, jolla selvitetään Suomen luomueläinten terveydentilan nykytila.
2. perustaa tiedotushanke, minkä avulla lisätään tuottajien tietämystä sairauksien ennaltaehkäisystä luomutilan olosuhteissa.
3. tehdä aktiivista tiedotusta sekä tuottajille että eläinlääkinnän ammattilaisille luomueläintuotannon tuotantosääntöjen sisällöstä keskittyen tuotantosääntöihin, jotka määrittelevät eläinten hyvinvointia parantavia hoito-olosuhteita ja ruokintaa sekä eläinten lääkintää.
4. perustaa tutkimus- ja kehittämishanke, jossa panostetaan ulkomailta jo nyt löytyvien luomueläinten terveydentilaa parantavien hoitokäytäntöjen etsimiseen ja näiden jo testattujen käytäntöjen välittämiseen suomalaisille luomueläintiloille.

Fokusryhmä näkemys, on, että luomutuotantoehdoissa on tekstin rakenteesta ja epätasällisyyksistä johtuvia ongelmia.

Fokusryhmän työskentelyn aikana on havaittu ongelmia ja epäselvyyksiä lukuisissa luomueläintuotannon käytännön toteutuksen yksityiskohdissa, esimerkkejä:

- 1) kuinka määritellään ja mihin rajataan yksi lääkintähoitokerta, jota EU:n luomuasetuksessa tarkoitetaan.

2) seuraavien lääkevalmisteiden asema: homeopaattisten valmisteiden käyttämisen laskeminen hoitokertojen rajoitetun lukumäärän piiriin, vedinkanavaan sijoitettujen vahatulppien käyttäminen, oksitosiinin käyttäminen maidon pidättämisen tilanteessa ja synnytysavun aikana.

3) rehujen positiivilistaan kuulumattomista aineista tehtyjen täydennysrehuvalmisteiden ja maatalousperäisen rehuaineiden käyttäminen eläimen sairauden ennaltaehkäisyyn tai hoitoon.

4) kipulääkkeen antamisen tarve muulloinkin kuin EU-asetuksessa mainittujen toimenpiteiden yhteydessä eläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi.

Fokusryhmä havainto on, että ns. kirjoittamattomat säännöt tuottavat ongelmia sääntöjen noudattamisessa.

- Fokusryhmän työskentelyn aikana on havaittu, että meillä Eviran johtamassa luomueläintuotannon valvonnassa on paljon ns. kirjoittamattomia sääntöjä, joita ei joko tunneta tai sääntöjä ei sovelleta käytäntöön samalla tarkkuudella eri puolilla Suomea. On monia yksityiskohtia, joita ei ole kirjoitettu näkyviin Eviran luomueläintuotannon ehtoihin, ne löytyvät vain tarkastajien aineistoista. Näin ne jäävät täysin piiloon kaikilta muilta paitsi luomueläintuotannon tarkastuksia tekeviltä valtuutetuilta luomutarkastajilta ja elykeskusten luomuvalvontavastaavilta. On kuitenkin niin, että eläinlääkärit, luomuneuvojat ja luomutuottajat tarvitsevat saman tiedon kuin tarkastusviranomaiset. Ilman yksityiskohtaista tietoa on mahdotonta noudattaa tarkasti luomutuotantosääntöjä, joihin tuottaja sitoutuu luomuvalvontaan ilmoittautuessaan.
- Täsmällisen tiedon puutteesta on seurauksena virhetulkintoja ja vääristymiä, joita joudutaan korjailemaan tilatasolla, luomuneuvonnassa ja myös luomuvalvonnassa. Seurauksena on myös, että luomutiloilla on mahdotonta tehdä syvällistä ennakoivan terveydenhuollon suunnitelmaa, jossa huomioitaisiin luomusääntöjen antamat reunaehdot. Asiantuntevalla tuotantoeläinten ennakoivalla terveydenhuollolla pyritään parantamaan taloudellista tulosta yhä paremman eläinten terveydentilan ja hyvinvoinnin avulla. Ennakointi vähentää myös hoitajan työn raskautta ja siitä johtuvaa fyysistä ja henkistä stressiä, sekin on tärkeää, koska hyvinvoiva hoitaja pystyy hoitamaan eläimiä paremmin kuin huonosti voiva eläintenhoitaja.
- Asiatiedon puute aiheuttaa myös sen, että varsinkin eläinlääkäreiden asenne luomutuotantoa kohtaan saattaa joskus olla hyvin kielteinen ja he ryhtyvät estelemään asiakastilaa hakeutumasta luomueläintuotannon valvontaan. Selkein esimerkki puuttuvasta tiedosta: kaikki tuottajat, eläinlääkärit ja luomueläintuotannon neuvojat eivät tiedä, että nupoutuksen ja kastroinnin yhteydessä käytettävien lääkeaineiden antamista ei lasketa mukaan lukumäärältään rajoitettujen hoitokertojen laskelmaan.

Fokusryhmän johtopäätös on, että tuotantoehtoihin liittyvien epäselvyyksien vuoksi on välittömästi tarve:

1. lisätä kirjallisiin tuotantoehtoihin jo tarkastajakoulutuksissa läpikäytyt yksityiskohdat ja linjaukset, jotta samat tulkinnat ovat käytettävissä kaikilla viranomaisilla, tuottajilla ja tilojen kanssa työskentelevillä asiantuntijoilla.
2. muodostaa eri asiantuntijoista koostuva työryhmä etsimään toimivia ratkaisuja edelleen ongelmallisiksi koettujen tuotantoehtojen toteuttamiseksi lainmukaisella ja käytännöllisellä tavalla.
3. käydä keskustelua tuottajien ja eri sidosryhmien (täydennysrehujen valmistajat ja markkinoijat, eläinlääkärit, meijerien neuvojat ja luomueläintuotannon neuvojat) kanssa, jotta käytännön toimissa vastaan tulevat kysymykset saadaan esille ja ratkaisuita pystytään pohtimaan yhteisesti.

Fokusryhmän ehdotukset on koottu taulukkoon *Eviran luomuehtojen terveydenhoidon ja eläinten lääkinnän tuotantosäännöt nyt ja niiden kehittämistarpeet tiivistettynä*.

Fokusryhmän toiminnan aikana tehtyjä toimenpiteitä

Suomen ja kolmen muun jäsenmaan tuotantosääntöjen vertailu:

- Kevättalvella käydyn taustoittavan keskustelukierroksen aikana päätettiin, että fokusryhmätyöskentelyyn sisällytetään Suomen ja muutaman muun EU-jäsenmaan luomuehtojen vertaaminen toisiinsa terveydenhoitoa ja lääkintää koskevien tuotantosääntöjen osalta.
- Kolmeksi jäsenmaaksi valikoituivat Ruotsin KRAV-tuotantosäännöt, Tanskan viranomaisvalvontasäännöt sekä Iso-Britannian Soil Associationin tuotantosäännöt. Naapurimaat olivat luonteva valinta ja Soil Association on yksi Euroopan vanhimmista järjestöistä, jolla on ollut vahvat tuotantosäännöt.
- Tehty vertailu osoittaa, että EU:n luomuasetuksen määräyksiä voi toteuttaa eri jäsenmaissa toisistaan poikkeavin tavoin. Vertailu osoittaa, että kaikissa vertailuun otetuissa tuotantosäännöissä yksityiskohtaisuus menee pidemmälle kuin suomalaisissa tuotantosäännöissä.
- Yksityiskohdat selventävät tilannetta kaikille, jotka ovat osana laajaa ketjua (luomutuottajat, luomuneuvojat, eläinlääkärit, täydennysrehuvalmistajat, rehumyyjät), joka toteuttaa luomueläintuotantosääntöjen käytäntöön soveltamista. Tämän vuoksi ryhmä kannustaa suomalaisia valvontaviranomaisia tarkentamaan Eviran tuotantosääntöjä useissa tärkeissä eläinten lääkintää koskevissa yksityiskohtaisissa. Esimerkkejä vertailumaissa tehdyistä ratkaisuista yksityiskohtaisissa kehittämissuositusten kohdissa.
- Vertailusta on tehty tiivistelmä, *Taulukko vertailu Ruotsi-Tanska-Iso-Britannia*.

Tiedotus ja keskustelut:

- Neuvojen työssään havaitsemissa ongelmatilanteita purettiin Kuopiossa ProAgrian luomueläintuotannon neuvojen luomukoulutuspäivässä 9.11.2017.
- Fokusryhmätyöskentelyn seminaarissa Kuopion luomupäivillä 10.11.2017 käsiteltiin luomuvalvontaprosessin kautta havaittuja haasteita ja ongelmakohtia sekä kuultiin eläinlääkärin ja kolmen luomutuottajan puheenvuorot luomueläinten terveydenhoidon tilanteesta suhteessa luomusääntöjen vaatimuksiin.
- Seminaarista kertoo myös Sari Aution kirjoittama Luomulehden 6/2017 artikkeli *Eläinten terveys ja hyvinvointi luomussa*.
- Nykyisin sovellettavista eläinten terveydenhoidon ja lääkinnän tuotantosäännöistä kertoo em. Luomulehden artikkeli *Luomukotieläintuotannossa terveydenhoidon tulee perustua sairauksien ennaltaehkäisyyn*. Artikkelin ovat kirjoittaneet luomutarkastaja Katarina Rehnström ja fokusryhmätyöskentelyn vetäjä Brita Suokas.

Vetoamus liittyy luonnonmukaisen eläintuotannon rehuaineisiin, joilla on suuri merkitys eläimen terveydelle, hyvinvoinnille ja elinvoimaisuudelle:

- Useat fokusryhmätyöskentelyyn osallistuneet henkilöt osallistuivat luomutuotannon edistämiseen tähtäävien järjestöjen lähettämän mmm:lle ja Eviralle 15.12.2017 osoitetun eläinten lääkintää koskevan vetoamuksen sisällön työstämiseen.
- Brita Suokkaan tekemä selvitys: *Rehuaineiden tarve eräissä terveysongelmissa ja positiivilisten aineet*.

Nettisivut, joilta löytyy fokusryhmätyöskentelyn aikana toteutettua materiaalia

- Lehtiartikkeli: Luomukotieläintuotannossa terveydenhoidon tulee perustua sairauksien ennaltaehkäisyyn

<http://www.luomuliitto.fi/luomulehti-62017/>

- Merja Mannisen PP-esitys, Kuopion luomupäivät <http://luomu.fi/wp-content/uploads/2017/05/Merja-Manninen-KUOPIO-10.11.2017.pdf>

- Sini Sillanpään PP-esitys, Kuopion luomupäivät

http://luomu.fi/wp-content/uploads/2017/05/Sini_Luomupaiva-laadukasta-lammasta.pdf

- Hannu Kämäräisen PP-esitys, Kuopion luomupäivät

http://luomu.fi/wp-content/uploads/2017/05/PDF_Hannu_Luomupaiva-Esitys-1.pdf

Fokusryhmän varsinaiset jäsenet, 10 henkilöä

Terveydenhuoltoeläinlääkäri Kristiina Sarjokari, Valio

Eläinlääkäri, toiminnanjohtaja Pirjo Kortnesniemi, ETT, Eläintautien torjuntayhdistys ry, 1.8. alkaen
eläinlääkäri, toiminnanjohtajan sijainen Olli Ruoho

Luomumaidontuottaja Heli Ahonen, Muumaa Ay, Juva

Luomusikatilallinen Steve Nyholm, Skogsjö Gris, Munsala

Asiantuntija, luomu ja työterveyshuolto, Anne Johansson, ProAgria Länsi-Suomi

Luomun erityisasiantuntija, Pirkko Tuominen, ProAgria Pohjois-Savo

Johtava asiantuntija Satu Raussi ja erityisasiantuntija / Tiina Kauppinen, Eläinten hyvinvointikeskus/ Luke

Luomumaidontuottaja Anna Wathen, Toukolan tila, Hausjärvi, 1.10. alkaen

Toiminnanjohtaja Marja-Riitta Kottila, Pro Luomu ry

Ryhmän koollekutsuja, keskusteluiden käynnistäjä ja yhteenvetojen tekijä Brita Suokas, Luomuasiantuntija, Luomualan koordinaatiohanke, Luomuinstituutti/Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti

Kokoukset ja muut tapaamiset

Keskustelut ajanjaksolla 14.2.-16.3.2017 nettitapaamisissa fokusryhmän varsinaiset jäsenet ja asiantuntijat

Läsnäollen kokous Seinäjoki 16.3.2017. Kokouksen keskusteluista ja päätöksistä yhteenveto 29.3.2017

Pro Luomu ry:n Luomumaidon arvoketjuryhmän tapaaminen 6.4.2017, Siuntio

Kuopion luomupäivät, aamupäivän kestävä eläintuotannon rinnakkaisohjelma, 10.11.2017

Fokusryhmän päätöstapaaminen 14.12.2017 Funet-kokoontuminen. Muistio 15.12.2017 ja tiivistetty toimenpidetaulukko 21.12.2017.

Ryhmäkeskusteluissa mukana asiantuntijoina

Asiantuntija Tiina Kauppinen, EHK/ Luke

Tutkija Kaisa Kuoppala, Luke

Luomusikatilallinen Hannu Kämäräinen, Kiuruvesi

Luomumaidontuottaja Arja Peltomäki, Myrskylä

- Kokoontumisista on tehty kirjalliset muistiinpanot.

Haastattelut

Puhelinhaastattelu ruotsalainen luomumaidontuottaja, luomumaidontuottaja Marianne Schönning ja Brita Suokas 5.4.2017

Luomukotieläintuotannon neuvojen ja tarkastajien haastattelut ja s.postikirjeenvaihto ajanjaksolla 8.2.2017- 20.12.2017 Brita Suokas ja Anne Johansson, Marita Rautakorpi, Katarina Rehnström, Ulla Turunen ja Pirkko Tuominen.

Suullinen tiedonanto läsnäolleen 12.10.2017 tanskalainen luomumaidontuottaja Ulla Hornshøj-Hansen fokusryhmän jäsenelle Heli Ahoselle. Sähköpostitiedonanto Heli Ahoselta edelleen Brita Suokkaalle.

Puhelinkeskustelu ja sähköpostiviestit 23.10.- 24.10.2017 Brita Suokas ja erikoissuunnittelija Jukka Rajala Maatalous- metsätieteellinen tiedekunta Ruralia-instituutti

Puhelinkeskustelu 31.10.2017 ja sähköpostikeskustelut 26.10.-17.11.2017 Brita Suokas ja Camilla Munsterhjelm, Helsingin yliopisto, ell, eläinten hyvinvoinnin tutkija.

Puhelinkeskustelu ja sähköpostikeskustelut 31.10.2017 Brita Suokas ja Kati Kastinen, ProAgria, luomusikahanke.

Puhelinkeskustelut ja s.postikeskustelut 26.10.-27.10.2017 Brita Suokas ja ylitarkastaja Henriette Helin-Soilevaara, Evira, Eläinten terveys ja hyvinvointi

Puhelinkeskustelu ja sähköpostiviestit 25.10.- 19.12.2017 Brita Suokas ja Ann-Helena Hokkanen, eläinlääkäri, ELT

Puhelinkeskustelu 30.10.17 Brita Suokas ja Tapani Suonperä, Biolin Oy (luomupellavan saatavuus)

Puhelinkeskustelu 6.11.17 Brita Suokas ja luomusikatilallinen Hannu Kämäräinen, Kiuruvesi

Puhelinkeskustelu ja sähköpostiviestit 6.11.2017 Erkki Pöytäniemi, Organic Food Finland (luomuhiivan saatavuus)

Puhelinhaastattelu Katarina Rehnström ja KRAV-organisaation tuotantojen kehittäjänä toimiva Paula Quintana Fernandez, KRAV, 6.11.2017, sähköpostitiedonanto Katarina Rehnström edelleen Brita Suokkaalle.

Puhelinkeskustelu 7.11.2017 ja s.postikeskustelut Brita Suokas ja eläinlääkäri Seija S. Perasto, ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Useat sähköpostikeskustelut huhti-toukokuussa ja loka-marraskuussa 2017 Brita Suokas ja ylitarkastaja Merja Manninen Evira, Luonnonmukainen tuotanto

Keskustelut Kuopiossa Brita Suokas ja luomueläintuotannon neuvojat ProAgrian luomukoulutuspäivässä 9.11.2017

Puhelinkeskustelu 15.11.2017 Brita Suokas ja sikapuolen eläinlääkäri Taneli Tirkkonen, Atria

Puhelinhaastattelu 12.12.2017 ja sähköpostikeskustelut Brita Suokas ja Suomen Eläinlääkäreiden Homeopatiayhdistys r.y., Pj. Raija Hallamaa, eläinlääketieteen tohtori